Lekcja 4

E-ZUS, czyli firma pod ręką

- Rejestracja firmy
- Zgłoszenie do ubezpieczeń
- Ulgi w płaceniu składek
- Rozliczenia z ZUS

Na stronie **zus.pl/edukacja**
w zakładce [Szkoły ponadpodstawowe] → [Materiały do pobrania]
są odniesienia do podstawy programowej, scenariusz lekcji 4,
a także formy pracy, metody, techniki i środki dydaktyczne.

Lekcja 4: E-ZUS, czyli firma pod ręką

- Rejestracja firmy
- Zgłoszenie do ubezpieczeń
- Ulgi w płaceniu składek
- Rozliczenia z ZUS

ZUS | ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Lekcje z ZUS

Lekcja 4

Prezentacja

Lekcje z ZUS

Rejestracja działalności gospodarczej

1

Działalność gospodarczą zarejestrujesz w urzędzie gminy lub miasta. Możesz też wysłać elektronicznie wniosek o wpis do CEIDG. Zgłosisz się w ten sposób także jako płatnik składek. **Zrobisz to na jednym wniosku CEIDG-1**.

CEIDG to Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej, czyli spis przedsiębiorców.

Jeśli złożysz w urzędzie gminy albo miasta (lub wyślesz przez internet) **jeden wniosek** – o wpis do CEIDG – jednocześnie zgłosisz swoją firmę:

- w gminie;
- w urzędzie skarbowym;
- w Głównym Urzędzie Statystycznym;
- w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych.

Na podstawie wniosku CEIDG-1 Zakład Ubezpieczeń Społecznych przygotuje:

- zgłoszenie danych płatnika (na formularzu ZUS ZFA);
- informację o numerach rachunków bankowych płatnika (na formularzu ZUS ZBA);
- informację o adresach prowadzenia działalności (na formularzu ZUS ZAA).

Lekcje z ZUS

Zgłoszenie do ubezpieczeń

2

Przy rejestracji firmy w urzędzie gminy lub miasta (wraz z wnioskiem CEIDG-1) możesz też złożyć odpowiednie dokumenty i zgłosić:

- **siebie** do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego (lub tylko do ubezpieczenia zdrowotnego);
- **członków swojej rodziny** do ubezpieczenia zdrowotnego;
- **zatrudnione osoby**, m.in. pracowników, zleceniobiorców, osoby współpracujące, do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego albo tylko do ubezpieczenia zdrowotnego;
- **członków rodziny zatrudnionych osób** do ubezpieczenia zdrowotnego.

Możesz to również zrobić bezpośrednio w placówce ZUS, listownie albo elektronicznie (przez program Płatnik lub aplikację e-Płatnik).

Dane z dokumentów, które złożysz w urzędzie gminy lub miasta albo dołączysz do wniosku elektronicznego, trafią do ZUS.

Jeśli prowadzisz działalność gospodarczą i jesteś jednocześnie zatrudniony na podstawie umowy o pracę, w której masz ustalone wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 4666 zł), to z prowadzonej działalności nie podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. W takiej sytuacji obowiązkowe masz tylko ubezpieczenie zdrowotne.

Osoby współpracujące z Tobą przy prowadzeniu działalności to: małżonek, dzieci (własne, drugiego małżonka, przysposobione), rodzice, macocha i ojczym oraz osoby przysposabiające Cię, jeśli spełniają oba warunki:

- pozostają z Tobą we wspólnym gospodarstwie domowym;
- faktycznie współpracują z Tobą przy prowadzeniu działalności.

Jeśli będziesz mieć jakiekolwiek wątpliwości dotyczące ubezpieczeń i składek, możesz skorzystać z pomocy **doradcy płatnika składek** w każdej placówce ZUS.

Lekcje z ZUS

Obowiązkowe ubezpieczenia przedsiębiorcy

3

- ubezpieczenia społeczne:
  - emerytalne,
  - rentowe,
  - wypadkowe;
- ubezpieczenie zdrowotne.

Lekcja 4

Jeśli spełniasz warunki określone w przepisach, możesz skorzystać **z ulg w płaceniu za siebie składek na ubezpieczenia społeczne** (znajdziesz je na s. 94–96). W określonych sytuacjach (wymienionych na s. 111) możesz być zwolniony z obowiązku płacenia również składki zdrowotnej.

Jeżeli prowadzisz działalność gospodarczą i równocześnie z umowy o pracę otrzymujesz wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia, to z działalności nie podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Możesz dobrowolnie przystąpić do ubezpieczenia emerytalnego i ubezpieczeń rentowych. Jeśli do nich przystąpisz, będziesz objęty również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym, ale z tytułu prowadzenia działalności nie możesz przystąpić dodatkowo do ubezpieczenia chorobowego.

Lekcje z ZUS

Dobrowolne ubezpieczenie przedsiębiorcy

4

Jeśli przystąpisz do **ubezpieczenia chorobowego**, możesz korzystać ze świadczeń w razie choroby i macierzyństwa.

Dlaczego ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne dla przedsiębiorcy?

Dla wielu przedsiębiorców choroba nie stanowi przeszkody w prowadzeniu firmy. Często mimo złego stanu zdrowia nadal zajmują się własnym biznesem, bo nie mają go komu powierzyć. Nie korzystają ze zwolnień lekarskich i dlatego nie chcą płacić składki na ubezpieczenie chorobowe. Jako przedsiębiorca zdecydujesz, czy będziesz płacić składkę chorobową i w razie np. choroby czy urodzenia dziecka – korzystać z zasiłków.

Kiedy ustaje ubezpieczenie chorobowe przedsiębiorcy?

Przestaniesz być ubezpieczony, gdy:

- złożysz zgłoszenie wyrejestrowania – od dnia, który podasz w tym zgłoszeniu, ale nie wcześniej niż od dnia, w którym złożysz to zgłoszenie;
- ustanie tytuł do ubezpieczenia, to znaczy np. przestaniesz prowadzić działalność.

Dobrowolne ubezpieczenie nie ustaje z powodu nieterminowego opłacenia składki. Jeśli chcesz zrezygnować z ubezpieczenia dobrowolnego, musisz się wyrejestrować (na dokumencie ZUS ZWUA). W okresie od dnia objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem do dnia jego ustania musisz opłacać i rozliczać składki za każdy miesiąc. Aby nie płacić składek na ubezpieczenie, musisz z niego się wyrejestrować.

Zaległość w składkach nie powoduje ustania dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego, ale może mieć wpływ na prawo do świadczeń z tego ubezpieczenia, np. zasiłku chorobowego. Przeszkodą w wypłacie zasiłku nie będzie zadłużenie wynoszące maksymalnie 1% minimalnego wynagrodzenia. Jeśli zaległość przekroczy 1% minimalnego wynagrodzenia, to prawo do świadczeń nie będzie przysługiwało do czasu spłaty całości zadłużenia. Jeśli zadłużenie nie zostanie spłacone w ciągu 6 miesięcy od dnia powstania prawa do świadczenia, prawo to się przedawni.

Lekcje z ZUS

Składki przedsiębiorcy

5

Składki na ubezpieczenia społeczne będziesz naliczać za siebie od co najmniej **60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego**.

Jeśli jednak spełnisz warunki określone w przepisach, możesz skorzystać z:

- ulgi na start,
- preferencyjnych składek,
- małego ZUS+,
- zwolnienia ze składek dla emerytów,
- wakacji składkowych.

Jeśli będziesz korzystać z ulg i zwolnień, musisz liczyć się z konsekwencjami – będziesz mieć niższe świadczenia z ubezpieczeń społecznych lub w ogóle ich nie dostaniesz.

Lekcja 4

O minimalnej podstawie, od której będziesz naliczać składki (podstawie wymiaru), możesz przeczytać na s. 107–108 i w materiałach dla ucznia na s. 60–61.

Kwotę obowiązującą w danym roku znajdziesz też na stronie www.zus.pl w zakładce [Baza wiedzy] → [Składki, wskaźniki, odsetki] → [Składki] → [Wysokość składek na ubezpieczenia].

Lekcje z ZUS

Ulga na start

6

Możesz przez **6 miesięcy** od rozpoczęcia działalności firmy nie płacić składek na ubezpieczenia społeczne, jeśli:

- rozpoczniesz działalność gospodarczą po raz pierwszy albo ponownie po co najmniej 60 miesiącach od ostatniego jej zawieszenia lub zakończenia;
- nie wykonujesz dla byłego pracodawcy tego, co robiłeś dla niego jako pracownik w tym lub w poprzednim roku.

Skutki korzystania z ulgi na start:
brak składek to brak jakiejkolwiek ochrony w postaci świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Ulga na start zwalnia z płacenia składek na ubezpieczenia społeczne przez 6 miesięcy kalendarzowych od podjęcia działalności gospodarczej. Musisz jednak wiedzieć, że podczas korzystania z ulgi na start nie będziesz objęty ubezpieczeniami społecznymi. Oznacza to, że gdy w tym czasie zachorujesz, będziesz opiekować się dzieckiem lub innym chorym członkiem rodziny albo urodzi Ci się dziecko, nie otrzymasz świadczeń z ubezpieczenia chorobowego: zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku opiekuńczego. Nie dostaniesz także świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego w razie wypadku przy pracy lub choroby zawodowej.

Okres, w którym nie będziesz płacić składek na ubezpieczenie emerytalne, nie będzie również uwzględniony przy ustalaniu Twojego prawa do podwyższenia emerytury do kwoty gwarantowanej ustawowo.

Czas korzystania z ulgi na start nie będzie także zaliczony do okresu, który brany jest pod uwagę przy ustalaniu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy i jej wysokości.

Mimo że korzystasz z ulgi na start, musisz zgłosić się do ubezpieczenia zdrowotnego i opłacać składkę zdrowotną w pełnej wysokości.

Lekcje z ZUS

Preferencyjne składki

7

Gdy zaczniesz prowadzić działalność albo przestaniesz korzystać z ulgi na start, przez **24 miesiące** składki na ubezpieczenia społeczne obliczasz od podanej przez siebie kwoty – nie niższej niż **30% minimalnego wynagrodzenia**, jeśli:

- w ostatnich 60 miesiącach przed rozpoczęciem działalności gospodarczej nie prowadziłeś pozarolniczej działalności (nie prowadziłeś więc działalności gospodarczej, ale także nie byłeś np. wspólnikiem jednoosobowej spółki z ograniczoną działalnością, wspólnikiem spółki jawnej, twórcą czy artystą);
- nie będziesz świadczył byłemu pracodawcy tego, co robiłeś dla niego jako pracownik w roku założenia działalności lub w roku poprzednim.

Skutki płacenia preferencyjnych składek: **niższe składki to niższe świadczenia z ubezpieczeń społecznych**.

Lekcja 4

Gdy wykorzystasz ulgę na start przez 6 miesięcy lub wcześniej z niej zrezygnujesz, będziesz płacić preferencyjne składki. Możesz też płacić preferencyjne składki od razu po rozpoczęciu działalności gospodarczej. To Ty decydujesz, z jakiej ulgi i przez jaki okres skorzystasz.

O minimalnej podstawie, od której będziesz naliczać składki, gdy będziesz korzystać z preferencyjnych składek, przeczytasz na s. 107–108, a także w materiałach dla ucznia na s. 59–61.

Kwotę obowiązującą w danym roku znajdziesz też na stronie www.zus.pl w zakładce [Baza wiedzy] → [Składki, wskaźniki, odsetki] → [Składki] → [Wysokość składek na ubezpieczenia].

Jeśli będziesz opłacać składki od 30% minimalnego wynagrodzenia, to od tej kwoty będzie obliczony m.in. Twój zasiłek chorobowy, macierzyński czy opiekuńczy. Okres, w którym korzystasz z preferencyjnych składek, zaliczy się tylko częściowo do Twojego stażu emerytalnego, dzięki któremu w przyszłości możesz otrzymać emeryturę w gwarantowanej wysokości. Dwa lata korzystania z preferencyjnych składek pozwoli na zaliczenie nieco ponad 7 miesięcy okresów składkowych zamiast 24 miesięcy.

Lekcje z ZUS

Mały ZUS+

8

Możesz płacić niższe składki na ubezpieczenia społeczne – od podstawy ustalonej z uwzględnieniem Twojego dochodu z działalności gospodarczej za poprzedni rok – maksymalnie przez **36 miesięcy** w ciągu ostatnich 60 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej.

Aby płacić mały ZUS+, musisz spełnić m.in. następujące warunki:

- Twoje przychody z działalności za ubiegły rok nie mogą przekroczyć **120 tys. zł**;
- w poprzednim roku kalendarzowym prowadziłeś działalność gospodarczą przez **co najmniej 60 dni**;
- nie wykonujesz dla byłego pracodawcy tego, co robiłeś dla niego jako pracownik w tym lub poprzednim roku.

Skutki korzystania z małego ZUS+: **niższe składki to niższe świadczenia z ubezpieczeń społecznych**.

Lekcja 4

Mały ZUS+ możesz płacić także wtedy, gdy wykorzystasz ulgę na start i preferencyjne składki.

Najniższa podstawa, od której będziesz obliczać składki, zależy od Twojego dochodu w poprzednim roku. Możesz ją ustalić według **specjalnego wzoru** albo skorzystać ze **specjalnego kalkulatora** na stronie internetowej www.zus.pl lub www.eskladka.pl.

Jeśli będziesz płacić składki od niższej podstawy, wpłynie to na wysokość przysługujących Ci świadczeń z ubezpieczenia chorobowego i wypadkowego. Okres, przez który będziesz płacić obniżone składki, wpłynie też na wysokość Twojej przyszłej emerytury lub renty.

Abyś mógł płacić mały ZUS+, Twoje przychody z działalności za ubiegły rok nie mogą przekroczyć 120 tys. zł. Próg ten jest proporcjonalnie niższy, jeśli prowadziłeś działalność gospodarczą przez część roku.

Lekcje z ZUS

Działalność nieewidencjonowana (nierejestrowana)

9

Jeśli prowadzisz drobną działalność nieewidencjonowaną (bez konieczności rejestracji w CEIDG), np. prowadzisz bloga, nie jesteś objęty ubezpieczeniami społecznymi.

Skutki prowadzenia działalności nieewidencjonowanej:
brak składek to brak świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Jeśli prowadzisz działalność nieewidencjonowaną, nie korzystasz z ochrony, którą gwarantują ubezpieczenia społeczne – nie masz prawa do świadczeń, m.in. w razie choroby, macierzyństwa czy wypadku przy pracy.

ZUS nie uwzględni okresu działalności nieewidencjonowanej, gdy będzie ustalać Twoją emeryturę lub rentę.

Istotą tak zwanej działalności nierejestrowanej jest to, że osoba, która prowadzi działalność o cechach działalności gospodarczej (czyli zorganizowaną, zarobkową, wykonywaną we własnym imieniu oraz w sposób ciągły), z której przychody nie przekraczają w żadnym miesiącu 3/4 minimalnego wynagrodzenia, nie jest ubezpieczona jako przedsiębiorca. Natomiast jeśli świadczysz usługi, jesteś objęty ubezpieczeniami społecznymi jako zleceniobiorca. Ale jeśli prowadzisz działalność, jesteś ubezpieczony tylko wtedy, kiedy rzeczywiście osiągniesz przychód.

Informacje o warunkach prowadzenia działalności nieewidencjonowanej (nierejestrowanej) znajdziesz na stronie www.biznes.gov.pl.

Lekcje z ZUS

10

Minimalne kwoty składek na ubezpieczenia społeczne przedsiębiorcy (bez ubezpieczenia chorobowego)

	Standardowe składki	Preferencyje składki
Podstawa wymiaru składek	od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2025 r. od 5203,80 zł)	od 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. od 1399,80 zł)
Łączna kwota składek na ubezpieczenia: emerytalne, rentowe i wypadkowe (ryczałt 1,67%)	1518,98 zł	408,60 zł

Kwoty obowiązujące w danym roku znajdziesz też na stronie www.zus.pl w zakładce [Baza wiedzy] → [Składki, wskaźniki, odsetki] → [Składki] → [Wysokość składek na ubezpieczenia].

Wszystkie składki opłacasz jednym zwykłym przelewem na swój numer rachunku składkowego (NRS). Więcej o tym rachunku przeczytasz na s. 112.

Lekcje z ZUS

Wyższe składki to wyższe świadczenia

11

Prawo określa minimalne kwoty, od których musisz naliczać swoje składki jako przedsiębiorca.

Jednak możesz zadeklarować wyższą kwotę. Im wyższe składki będziesz płacić, tym wyższe otrzymasz świadczenia, np. w razie choroby czy wypadku przy pracy.

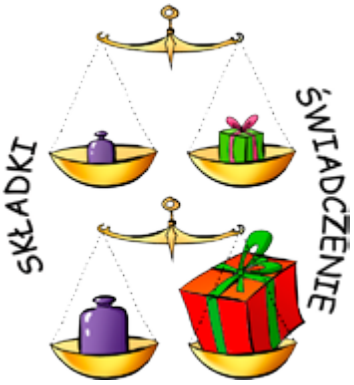

Lekcja 4

Przepisy określają, że podstawa wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe nie może przekraczać w miesiącu określonej kwoty – 250% prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w danym roku. Przez takie ograniczenie państwo zabezpiecza się przed wypłatą z systemu publicznego zbyt wysokich świadczeń.

Z tego samego powodu podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe każdego ubezpieczonego (nie tylko przedsiębiorcy) jest ograniczona w danym roku do trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Oznacza to, że jeśli w danym roku osiągniesz tę kwotę, składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie będą już naliczane i opłacane.

Aktualną kwotę maksymalnej podstawy wymiaru składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe oraz na ubezpieczenia emerytalne i rentowe możesz sprawdzić na stronie www.zus.pl w zakładce [Baza wiedzy] → [Składki, wskaźniki, odsetki] → [Składki] → [Wysokość składek na ubezpieczenia].

Lekcje z ZUS

Zgłoszenie osób zatrudnionych

12

Jeżeli zatrudnisz pracowników albo zleceniobiorców, to musisz w ciągu **7 dni** od dnia zatrudnienia zgłosić ich do ubezpieczeń w ZUS.

Osoby zatrudnione możesz także zgłosić do ubezpieczeń wraz z wnioskiem CEIDG-1 (na dodatkowych formularzach).

Dokumenty możesz złożyć w urzędzie miasta lub gminy albo wysłać elektronicznie.

O tym, do jakich ubezpieczeń musisz zgłosić zatrudniane osoby, dowiedziałeś się na lekcji 2 (s. 27).

Osoby, które będziesz zatrudniać (np. pracownicy, zleceniobiorcy), **mogą zgłosić do ubezpieczenia zdrowotnego tych członków swoich rodzin**, którzy nie są nim objęci. Zgłoszą ich Tobie jako płatnikowi składek, a Ty przekażesz tę informację do ZUS na druku ZUS ZCNA.

Jeśli Ty albo Twój pracownik lub zleceniobiorca rozwiążecie umowę (czyli wygaśnie tytuł do ubezpieczeń), musisz złożyć druk ZUS ZWUA i **wyrejestrować** pracownika lub zleceniobiorcę z ubezpieczeń. Masz na to 7 dni od rozwiązania umowy. Musisz też wyrejestrować członków rodziny pracownika albo zleceniobiorcy z ubezpieczenia zdrowotnego (na druku ZUS ZCNA).

Lekcje z ZUS

Terminy opłacania składek i przekazywania dokumentów

13

Opłacasz składki i przekazujesz dokumenty za dany miesiąc w terminie do:

- **15. dnia** następnego miesiąca – m.in. jeśli prowadzisz spółkę kapitałową, spółdzielnię, stowarzyszenie, fundację;
- **20. dnia** następnego miesiąca – m.in. jeśli opłacasz składki wyłącznie na własne ubezpieczenia, prowadzisz spółkę osobową.

Lekcja 4

Jeżeli 15. albo 20. dzień miesiąca przypada w sobotę, niedzielę lub święto, to ostatnim dniem, w którym musisz opłacić składki i przekazać dokumenty, jest następny dzień po dniu lub dniach wolnych od pracy.

Wszystkie składki opłacasz jednym przelewem na swój numer rachunku składkowego (NRS). Więcej o NRS przeczytasz w tekście uzupełniającym na s. 112.

Jeśli jako przedsiębiorca nie opłacisz składek, to:

- ZUS nie zapisze składek na ubezpieczenia społeczne na Twoim koncie;
- będziesz musiał zapłacić odsetki za zwłokę;
- ZUS rozpocznie postępowanie egzekucyjne, co wiąże się z dodatkowymi kosztami.

Jeśli będziesz mieć chwilowe problemy z opłaceniem bieżących składek, możesz starać się o **odroczenie terminu ich płatności**. Gdy złożysz wniosek i podpiszesz z ZUS umowę, unikniesz naliczania odsetek.

Gdy będziesz mieć zadłużenie z tytułu składek, możesz wystąpić do ZUS z wnioskiem o **rozłożenie długu na raty**. Korzyści z podpisania układu ratalnego są następujące:

- będziesz spłacać zadłużenie w dłuższym okresie i na warunkach uzgodnionych z ZUS;
- od dnia złożenia wniosku ZUS nie naliczy odsetek, tylko opłatę prolongacyjną (wynosi ona 50% stawki odsetek za zwłokę obowiązującej w dniu podpisania umowy);
- postępowanie egzekucyjne zostanie zawieszone.

Możesz skorzystać z pomocy **doradcy do spraw ulg i umorzeń** w każdej placówce ZUS.

Lekcje z ZUS

Rozliczenia z ZUS

14

Lekcja 4

Jeśli będziesz rozliczać składki za **ponad 5 osób**, to dokumenty do ZUS będziesz obowiązkowo przekazywać w formie elektronicznej.

Możesz skorzystać z przygotowanego przez ZUS bezpłatnego **programu Płatnik** albo **ePłatnik**.

Jeśli będziesz opłacać składki na ubezpieczenia wyłącznie za siebie, to będziesz przekazywać do ZUS jedynie **deklarację rozliczeniową** (ZUS DRA).

Jeśli będziesz zatrudniać pracowników, zleceniobiorców, osoby współpracujące, to będziesz przekazywać do ZUS:

- **deklarację rozliczeniową** (ZUS DRA) – w której będą wszystkie składki za dany miesiąc;
- **raporty imienne**:
  - ZUS RCA – o należnych składkach i wypłaconych świadczeniach;
  - ZUS RPA – o przychodach ubezpieczonego / okresach pracy nauczycielskiej;
  - ZUS RSA – o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek.

Jeśli skorzystasz z **małego ZUS+**, będziesz musiał podać ZUS następujące informacje:

- przychód i dochód z działalności gospodarczej za poprzedni rok kalendarzowy oraz formę opodatkowania;
- najniższą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe na dany rok, którą samodzielnie ustalisz (możesz skorzystać z określonego w przepisach wzoru albo z kalkulatora na stronie www.zus.pl lub www.eskladka.pl).

Informacje te podasz w jednym z formularzy:

- ZUS RCA cz. II – jeśli rozliczasz składki za siebie i za inne osoby ubezpieczone;
- ZUS DRA cz. II – jeśli rozliczasz składki tylko za siebie.

Osoby prowadzące działalność gospodarczą, które opłacają składki na własne ubezpieczenia, lub osoby z nimi współpracujące muszą co miesiąc przekazywać dokumenty rozliczeniowe do ZUS.

Zwolnienie ze składania dokumentów co miesiąc dotyczy tylko:

- duchownych,
- osób składających dokumenty za nianie,
- osób, które są objęte dobrowolnymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi.

Jeżeli będziesz rozliczać składki za maksymalnie 5 osób, możesz przekazywać nam **dokumenty w formie papierowej**. Złożysz je w naszej placówce albo prześlesz pocztą.

Jeśli będziesz rozliczać składki za ponad 5 osób, to będziesz **przekazywać dokumenty w formie elektronicznej**. Możesz to zrobić za pośrednictwem **ePłatnika** albo **programu Płatnik**.

Aplikacja ePłatnik (internetowy odpowiednik programu Płatnik) jest powiązana z profilem płatnika na Platformie Usług Elektronicznych (PUE)/eZUS. Musisz więc mieć konto na PUE/eZUS. Będziesz mógł używać ePłatnika, jeśli będziesz rozliczać składki za maksymalnie 100 ubezpieczonych. Aplikacja pozwala podpisywać dokumenty nie tylko kwalifikowanym podpisem elektronicznym, lecz także podpisem osobistym lub bezpłatnym profilem zaufanym (pz.gov.pl).

Z programu Płatnik możesz skorzystać niezależnie od tego, ile osób zatrudniasz. Jednak żeby móc przekazywać dokumenty za pomocą tego programu, potrzebny Ci będzie kwalifikowany podpis elektroniczny. Taki podpis wydają centra certyfikacji. Jest to usługa płatna. Jej koszt zależy m.in. od tego, na jaki okres zostanie wydany certyfikat.

Lekcje z ZUS

Dofinansowanie płatników składek

15

Jeśli nie będziesz zalegać z opłacaniem składek w ZUS, możesz uzyskać **dofinansowanie na poprawę warunków bezpieczeństwa i higieny pracy w Twojej firmie**.

ZUS przyznaje dofinansowanie w ramach corocznego **konkursu na projekty dotyczące utrzymania zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej**.

Program dofinansowania płatników składek

ZUS ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Maksymalna kwota dofinansowania:

- do **80%** szacowanej wartości projektu,
- nie mniej niż **10 tys. zł**,
- nie więcej niż **300 tys. zł**.

Lekcja 4

W ramach prewencji wypadkowej ZUS prowadzi **program dofinansowania płatników składek**. Dofinansowanie przeznaczone jest na działania płatników składek, które mają zapewnić utrzymanie zdolności do pracy pracowników przez cały okres aktywności zawodowej.

ZUS przyznaje dofinansowanie w ramach **konkursu na projekty dotyczące utrzymania zdolności do pracy przez cały okres aktywności zawodowej**, który ogłasza co rok.

W konkursie może wziąć udział każdy płatnik składek, który spełnia łącznie następujące warunki:

- nie zalega z opłacaniem składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne,
- nie zalega z opłacaniem podatków,
- nie jest w stanie upadłości, pod zarządem komisarycznym, w toku likwidacji, postępowania upadłościowego lub postępowania układowego z wierzycielem,
- nie ubiega się o dofinansowanie przed upływem 3 lat od dnia:
  - wypłaty przez ZUS całości ostatniego dofinansowania,
  - zwrotu dofinansowania, do którego był zobowiązany.

Celem konkursu jest wybór projektów, które:

- poprawią bezpieczeństwo na stanowisku pracy,
- zmniejszą zagrożenie wypadkami przy pracy lub chorobami zawodowymi oraz
- zredukują niekorzystne oddziaływanie szkodliwych czynników w pracy.

Wniosek o dofinansowanie wraz z wymaganą dokumentacją można złożyć **tylko w formie elektronicznej** na stronie prewencja.zus.pl w określonym terminie naboru.

Wyniki konkursu ZUS ogłasza w formie **listy rankingowej**, którą publikuje na stronie internetowej do końca roku, w którym ogłosił konkurs.

Warunki udziału w konkursie oraz zasady dofinansowania określa **regulamin konkursu wraz z załącznikami**. Dokumentacja konkursowa jest dostępna w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie bip.zus.pl.

ĆWICZENIE – MAPA MYŚLI

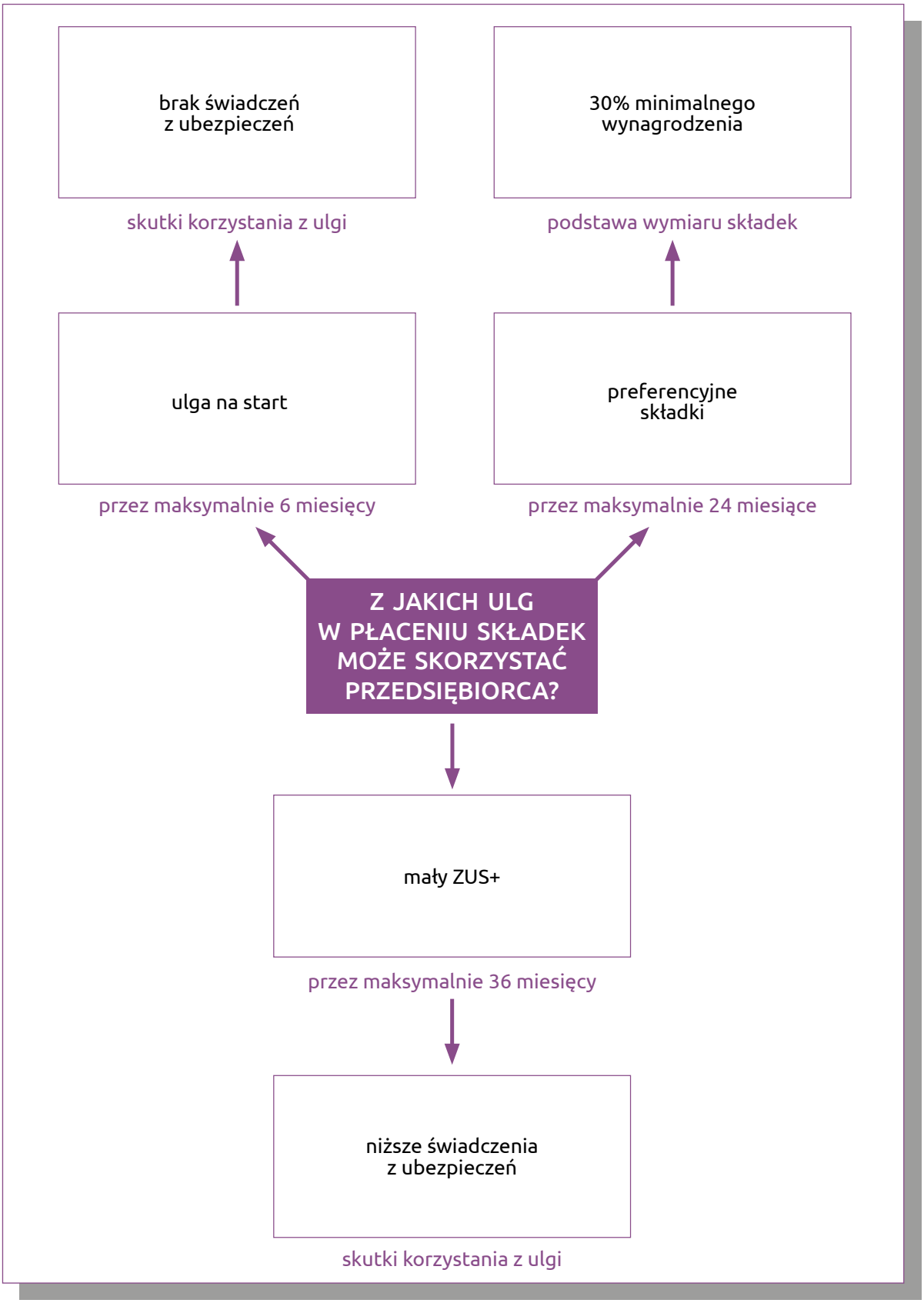

1. CZY WIESZ...

...OD JAKIEJ KWOTY PRZEDSIĘBIORCA MUSI NALICZAĆ SKŁADKI?

Przepisy określają minimalne kwoty, od których osoba prowadząca działalność musi opłacać składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne. Jest to podstawa wymiaru składek.

Składki na ogólnych zasadach

Jeśli będziesz prowadzić pozarolniczą działalność (patrz: Ważne!), będziesz opłacać składki na ubezpieczenia społeczne od zadeklarowanej kwoty. Kwota ta nie może być jednak niższa niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego ogłoszonego na dany rok (aktualna kwota jest na stronie internetowej www.zus.pl w zakładce [Baza wiedzy] → [Składki, wskaźniki, odsetki] → [Składki] → [Wysokość składek na ubezpieczenia]). Ta minimalna podstawa wymiaru składek obowiązuje od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku. W 2025 r. wynosi ona 5203,80 zł.

Ważne!

Osoba prowadząca pozarolniczą działalność to:

- osoba, która prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych (nie dotyczy to osoby, która korzysta z ulgi na start);
- twórca;
- artysta;
- osoba, która prowadzi działalność w zakresie wolnego zawodu (w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne);
- osoba, która prowadzi działalność w zakresie wolnego zawodu, z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej (w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych);
- wspólnik jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością;
- wspólnik spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej;
- komplementariusz w spółce komandytowo-akcyjnej;
- akcjonariusz prostej spółki akcyjnej wnoszący do spółki wkład, którego przedmiotem jest świadczenie pracy lub usług;
- osoba, która prowadzi publiczną lub niepubliczną szkołę, inną formę wychowania przedszkolnego, placówkę albo zespół placówek – na podstawie ustawy Prawo oświatowe.

Ulgi w składkach na ubezpieczenia społeczne

Jeśli prowadzisz pozarolniczą działalność gospodarczą, możesz skorzystać z ulg w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne. O tym, jakie warunki musisz spełnić, aby nie płacić składek albo płacić je w niższej wysokości, oraz jakie są konsekwencje korzystania z tych ulg, przeczytasz na s. 94–96.

Ulgi w płaceniu składek na ubezpieczenia społeczne

<table>
<tr><th>Rodzaj ulgi</th><th>Okres, przez jaki możesz korzystać z ulgi</th><th colspan="2">Składki na ubezpieczenia społeczne</th><th>Świadczenia z ubezpieczeń społecznych</th><th>Składka na ubezpieczenie zdrowotne</th></tr>
<tr><td>Ulga na start</td><td>maksymalnie przez 6 miesięcy, od kiedy rozpoczniesz działalność</td><td colspan="2">brak składek</td><td>brak świadczeń</td><td rowspan="3">Zasady ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne zależą od formy opodatkowania</td></tr>
<tr><td>Preferencyjne składki</td><td>maksymalnie przez 24 miesiące, od kiedy rozpoczniesz działalność albo przestaniesz korzystać z ulgi na start</td><td>najniższa podstawa, od której obliczasz składki, to 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 1399,80 zł)</td><td rowspan="2">Ważne!
możesz płacić wyższe składki, ale są limity:

• podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest ograniczona w danym roku (w 2025 r. – 260 190 zł)

• podstawa wymiaru składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe jest ograniczona w danym miesiącu (w 2025 r. – 21 682,50 zł)</td><td rowspan="2">ZUS obliczy świadczenie od kwoty, od której opłacasz składki</td></tr>
<tr><td>Mały ZUS+</td><td>maksymalnie przez 36 miesięcy w ciągu ostatnich 60 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej</td><td>• podstawa ustalona z uwzględnieniem wysokości dochodu z działalności gospodarczej

• podstawa mieści się między 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 1399,80 zł) a 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2025 r. – 5203,80 zł)</td></tr>
</table>

Wakacje składkowe

Jeśli prowadzisz działalność gospodarczą (zarejestrowaną w CEIDG), możesz skorzystać ze zwolnienia z opłacenia składek z tego tytułu na własne obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe, na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, a także na Fundusz Pracy i Fundusz Solidarnościowy (tzw. wakacje składkowe).

Jest to ulga, która:

- ✔ przysługuje za jeden miesiąc w danym roku;
- ✔ jest liczona od najniższej obowiązującej Cię minimalnej podstawy wymiaru;
- ✔ stanowi pomoc de minimis.

Jeśli otrzymasz zwolnienie z opłacenia składek (wakacje składkowe), składki będą sfinansowane z budżetu państwa.

Wakacje składkowe nie obejmują składki zdrowotnej. Musisz ją opłacić za miesiąc, w którym jesteś zwolniony ze składek na ubezpieczenia społeczne.

Z wakacji składkowych można skorzystać od listopada 2024 r., to jest w listopadzie można było złożyć wniosek o zwolnienie za grudzień 2024 r.

Żeby skorzystać z tej możliwości, musisz złożyć elektronicznie wniosek (formularz RWS) przez PUE/eZUS w miesiącu przed tym, w którym chcesz być zwolniony ze składek.

ZUS zwolni Cię z obowiązku płacenia składek za jeden miesiąc w roku, jeśli spełnisz łącznie następujące warunki:

- w miesiącu kalendarzowym przed złożeniem wniosku miałeś zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego, rentowych i wypadkowego lub ubezpieczenia zdrowotnego do 10 ubezpieczonych (w tym siebie);
- w ostatnich 2 latach kalendarzowych przed złożeniem wniosku nie osiągnąłeś przychodu z pozarolniczej działalności gospodarczej lub w co najmniej jednym roku z 2 ostatnich lat przed złożeniem wniosku osiągnąłeś roczny przychód z pozarolniczej działalności gospodarczej, który nie przekroczył równowartości w złotych 2 mln euro;
- w roku kalendarzowym przed złożeniem wniosku oraz od początku roku złożenia wniosku do dnia jego złożenia nie świadczyłeś Twojemu byłemu pracodawcy tego, co robiłeś dla niego jako pracownik;
- w miesiącu przed złożeniem wniosku jako ubezpieczony podlegałeś ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej;
- jeśli masz dobrowolne ubezpieczenie chorobowe, jesteś objęty nim w miesiącu złożenia wniosku i miesiącu, który go poprzedza.

Odpowiedź na Twój wniosek ZUS prześle na Twoje konto na PUE/eZUS.

Jeśli otrzymasz zwolnienie z opłacenia składek za wybrany miesiąc, złóż następujące dokumenty:

- deklarację rozliczeniową ZUS DRA, w której będą rozliczone składki wykazane w raportach imiennych,
- imienny raport miesięczny ZUS RCA z informacją o składkach finansowanych przez budżet państwa z nowym kodem tytułu ubezpieczenia dla ulgi wakacje składkowe,
- imienny raport miesięczny ZUS RCA z informacją o składkach finansowanych przez Ciebie jako osobę ubezpieczoną (z kodem tytułu ubezpieczenia związanym z prowadzeniem pozarolniczej działalności i wykazanym w dokumencie zgłoszeniowym do ubezpieczeń),
- imienne raporty ZUS RCA za zatrudnione przez Ciebie osoby (jeśli nie rozliczasz składek wyłącznie za siebie).

Złóż te dokumenty do 20 dnia następnego miesiąca po miesiącu, za który byłeś zwolniony ze składek. Pamiętaj, że jesteś zobowiązany opłacić wyłącznie składki na ubezpieczenia, których nie dotyczy zwolnienie.

Wysokość składki na ubezpieczenie zdrowotne

Zasady ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osób prowadzących pozarolniczą działalność są różne – zależą od formy opodatkowania. Inaczej podstawę ustalają przedsiębiorcy opodatkowani na zasadach ogólnych (według skali podatkowej oraz podatkiem liniowym), ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, opodatkowani w formie karty podatkowej oraz pozostałe osoby prowadzące pozarolniczą działalność.

Jeśli płacisz podatki według zasad ogólnych – według skali podatkowej, podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jest Twój dochód z poprzedniego miesiąca. Podstawa ta nie może być niższa niż 75% minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w pierwszym dniu roku składkowego (w 2025 r. – 3499,50 zł). Stopa procentowa składki wynosi 9%.

Jeśli płacisz podatki według zasad ogólnych – podatkiem liniowym, podstawę wymiaru Twojej składki na ubezpieczenie zdrowotne ustalasz tak jak dla przedsiębiorców opodatkowanych według skali podatkowej, ale stopa procentowa składki wynosi 4,9%. Jeśli jednak składka zdrowotna, którą obliczysz w ten sposób, będzie niższa niż 9% kwoty stanowiącej 75% minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 314,96 zł), musisz ją podwyższyć do tej kwoty. Oznacza to, że podstawą wymiaru składki w takiej sytuacji będzie kwota 75% minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 3499,50 zł).

Jeśli stosujesz kartę podatkową, podstawą wymiaru Twojej składki na ubezpieczenie zdrowotne jest 75% minimalnego wynagrodzenia, które obowiązuje 1 stycznia danego roku. Stopa procentowa składki wynosi 9%. Dlatego składka na ubezpieczenie zdrowotne za każdy miesiąc 2025 r. wynosi 314,96 zł (3499,50 zł × 9% = 314,96 zł).

Jeśli płacisz podatek ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne możesz obliczać:

1) od przychodów z działalności gospodarczej uzyskiwanych w bieżącym roku (narastająco) w wysokości:
   - 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku (w 2025 r. – 5129,51 zł) – jeśli Twoje przychody osiągnięte od początku roku, nie przekroczyły 60 tys. zł (składka wynosi wtedy 461,66 zł);
   - 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku (w 2025 r. – 8549,18 zł) – jeśli Twoje przychody przekroczyły 60 tys. zł i nie przekroczyły 300 tys. zł (składka wynosi wtedy 769,43 zł);
   - 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku (w 2025 r. – 15 388,52 zł), jeżeli Twoje przychody przekroczyły 300 tys. zł (składka wynosi wtedy 1384,97 zł);

   lub
2) od kwoty przychodów z poprzedniego roku – jeśli prowadziłeś działalność gospodarczą przez cały poprzedni rok i przychody z tej działalności były opodatkowane na zasadach ogólnych lub ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych (w zależności od kwoty osiągniętych przychodów w poprzednim roku, podstawa wymiaru wynosi 60%, 100% lub 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku.

Dla przedsiębiorców opodatkowanych ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych stopa procentowa składki zdrowotnej wynosi 9%.

Jeśli prowadzisz działalność gospodarczą opodatkowaną według skali podatkowej, w formie podatku liniowego lub ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, składki na ubezpieczenie zdrowotne rozliczasz rocznie. Co miesiąc obliczasz składki od miesięcznej podstawy wymiaru, ale po zakończeniu roku ustalasz dodatkowo wysokość składki rocznej od rocznej podstawy jej wymiaru. Wykazujesz ją w dokumencie rozliczeniowym za kwiecień za dany rok.

Jeśli płacisz podatki na zasadach ogólnych (skala lub podatek liniowy) ustalasz roczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie dochodu z działalności gospodarczej za rok, którego dotyczy rozliczenie roczne. Minimalną roczną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne od 2025 r. obliczysz jako iloczyn liczby miesięcy, w których masz ubezpieczenie zdrowotne w roku, za który ustalany był dochód, i kwoty 75% minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w pierwszym dniu roku składkowego.

Jeśli stosujesz opodatkowanie w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych, roczną podstawę wymiaru Twojej składki na ubezpieczenie zdrowotne stanowi iloczyn liczby miesięcy w roku kalendarzowym, w których masz ubezpieczenie zdrowotne, i kwoty odpowiednio 60%/ 100%/ 180% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, jeżeli przychody z działalności gospodarczej w tym okresie odpowiednio:

– nie przekroczyły 60 tys. zł,
– przekroczyły 60 tys. zł i nie przekroczyły 300 tys. zł,
– przekroczyły 300 tys. zł.

Tak obliczona składka roczna może być wyższa lub niższa od sumy składek opłaconych miesięcznie. W tej sytuacji przedsiębiorca będzie musiał dopłacić powstałą różnicę albo będzie mógł wystąpić o zwrot nadpłaty.

Dla pozostałych osób prowadzących działalność (np. wspólników spółek, twórców, artystów) podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne jest kwota 100% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku (w 2025 r. – 8549,18 zł). Stopa procentowa składki wynosi 9%, a składka 769,43 zł (8549,18 zł × 9% = 769,43 zł).

Składki na ubezpieczenie zdrowotne nie możesz dzielić – zawsze płacisz pełną miesięczną składkę. Oznacza to, że gdy np. rozpoczynasz działalność w trakcie miesiąca albo korzystasz z zasiłku chorobowego przez cały miesiąc bądź jego część, musisz opłacić składkę na ubezpieczenie zdrowotne za ten miesiąc w pełnej wysokości.

PRZYKŁAD

Janina od 3 kwietnia 2025 r. prowadzi działalność gospodarczą. Korzystała z ulgi na start, a następnie z preferencyjnych składek. Za kwiecień i kolejne miesiące, w których korzystała z ulg w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne, musiała płacić składkę na ubezpieczenie zdrowotne w pełnej wysokości.

Możesz być **zwolniony z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie zdrowotne** z tytułu prowadzenia działalności, gdy jesteś w jednej z następujących sytuacji:

- ✔ jesteś emerytem lub rencistą i Twoje świadczenie nie przekracza miesięcznie minimalnego wynagrodzenia oraz spełniasz jeden z poniższych warunków:
  - Twoje przychody z działalności nie przekraczają miesięcznie 50% kwoty najniższej emerytury,
  - opłacasz podatek dochodowy w formie karty podatkowej;

- masz orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności oraz spełniasz jeden z poniższych warunków:
  - Twoje przychody z działalności nie przekraczają miesięcznie 50% kwoty najniższej emerytury,
  - opłacasz podatek dochodowy w formie karty podatkowej;
- pobierasz zasiłek macierzyński, którego wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty świadczenia rodzicielskiego;
- równocześnie pozostajesz w stosunku pracy i podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnienia nie będzie przekraczać minimalnego wynagrodzenia oraz:
  - Twoje przychody z pozarolniczej działalności nie przekraczają miesięcznie 50% minimalnego wynagrodzenia,
  - opłacasz podatek dochodowy w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych.

Jeśli masz orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności i prowadzisz działalność, która jest Twoim jedynym tytułem ubezpieczenia oraz stosujesz skalę podatkową, to:

- miesięczna składka na ubezpieczenie zdrowotne nie przekracza kwoty zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych,
- kwota rocznej składki na ubezpieczenie zdrowotne nie przekracza kwoty należnego podatku dochodowego od osób fizycznych za dany rok kalendarzowy, jeżeli ubezpieczony miał w tym okresie orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności przez co najmniej jeden miesiąc.

Aktualną kwotę minimalnego wynagrodzenia i najniższej emerytury znajdziesz na stronie internetowej www.zus.pl w zakładce [Baza wiedzy] → [Składki, wskaźniki, odsetki] → [Wskaźniki].

2. CZY WIESZ, ŻE...

...E-SKŁADKA TO PROSTE PŁATNOŚCI DO ZUS?

Wszystkie składki opłacisz jednym zwykłym przelewem na swój numer rachunku składkowego (NRS), który nada Ci ZUS.

Indywidualny numer rachunku składkowego składa się z 26 cyfr. W numerze tym jest zawarty numer identyfikujący ZUS i Ciebie, np. Twój numer NIP.

Informację o numerze rachunku składkowego ZUS wyśle listem na adres siedziby firmy albo na adres do korespondencji. Dlatego sprawdź, czy ZUS ma na pewno Twój aktualny adres. Jeśli nie dostaniesz informacji o numerze Twojego rachunku albo zgubisz list, możesz sprawdzić swój numer w wyszukiwarce na stronie www.eskladka.pl. Numer rachunku otrzymasz w każdej placówce ZUS lub w Centrum Kontaktu Klientów ZUS.

Szybciej i taniej

Jednym przelewem opłacasz składki na:

- ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe);
- ubezpieczenie zdrowotne;
- Fundusz Pracy;

- Fundusz Solidarnościowy;
- Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych;
- Fundusz Emerytur Pomostowych.

W przelewie musisz podać swój numer rachunku składkowego. Nie wpisujesz dodatkowych danych, m.in. swojego NIP, numeru REGON czy PESEL.

Proporcjonalny podział

Każdą wpłatę ZUS dzieli proporcjonalnie na wszystkie ubezpieczenia i fundusze. Zrobi to na podstawie składek z Twojej ostatniej deklaracji rozliczeniowej. Podzieloną wpłatę ZUS rozliczy na najstarsze zaległości na danym ubezpieczeniu albo funduszu. Dzięki temu nie rosną odsetki za zwłokę.

3. CZY WIESZ...

...JAKIE MUSISZ PŁACIĆ SKŁADKI, GDY MASZ KILKA RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI ZAROBKOWEJ?

Bardzo często jedna osoba prowadzi różne rodzaje działalności zarobkowej. Warto więc wiedzieć, kiedy podlega ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo, a kiedy dobrowolnie.

Jeśli jesteś jednocześnie np. zatrudniony na podstawie umowy o pracę i umowy zlecenia w różnych firmach albo jesteś pracownikiem, a oprócz tego prowadzisz działalność gospodarczą albo wykonujesz kilka zleceń, to występuje tzw. **zbieg tytułów do ubezpieczeń**. W takich sytuacjach trzeba ustalić, z którego tytułu (np. umowy, działalności) składki na ubezpieczenia społeczne są dla Ciebie obowiązkowe.

Ważne!

Składka na ubezpieczenie zdrowotne jest obowiązkowa z każdego tytułu do ubezpieczeń.

Umowa o pracę i umowa zlecenia

Jako pracownik zawsze podlegasz obowiązkowo wszystkim ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu).

Jeśli jednocześnie wykonujesz umowę zlecenia zawartą z własnym pracodawcą albo zawartą z innym podmiotem, ale na rzecz swojego pracodawcy, to pracodawca odprowadza składki na wszystkie ubezpieczenia łącznie od wynagrodzenia z umowy o pracę i ze zlecenia.

Jeśli natomiast jesteś pracownikiem i jednocześnie wykonujesz umowę zlecenia (i umowa ta nie jest zawarta z Twoim pracodawcą albo z innym podmiotem na rzecz Twojego pracodawcy), to o tym, czy trzeba opłacać od niej składki, decyduje wymiar czasu pracy lub wysokość wynagrodzenia z umowy o pracę.

Składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od umowy zlecenia są obowiązkowe, jeśli jako pracownik spełniasz oba warunki:

- pracujesz w wymiarze niższym niż pełny wymiar czasu pracy (na część etatu);
- w umowie o pracę masz ustalone wynagrodzenie niższe niż minimalne wynagrodzenie za pracę w danym roku (w 2025 r. – 4666 zł brutto) i nie dostaniesz w danym miesiącu (np. z premią lub nagrodą) przynajmniej minimalnego wynagrodzenia.

W takiej sytuacji od umowy zlecenia obowiązkowe jest też ubezpieczenie wypadkowe. Tylko ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne – na Twój wniosek. Jeśli chcesz przystąpić do ubezpieczenia chorobowego, zgłaszasz to zleceniodawcy.

PRZYKŁAD 1

Anna pracuje na podstawie umowy o pracę (na ćwierć etatu) w spółce Anagram od 1 maja 2019 r. Otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 1700 zł miesięcznie. Od 1 stycznia 2025 r. podpisała też umowę zlecenia z firmą Beczka. Umowa ta nie jest związana z pracą na rzecz spółki Anagram. Anna otrzymuje z umowy o pracę wynagrodzenie niższe niż minimalne, dlatego od 1 stycznia 2025 r. podlega z umowy zlecenia obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu.

Zleceniodawca nie musi odprowadzać za Ciebie składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne, jeśli jako pracownik spełniasz jeden z poniższych warunków:

- pracujesz na pełny etat, więc masz w umowie o pracę zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie;
- pracujesz na część etatu, ale masz w umowie o pracę zagwarantowane co najmniej minimalne wynagrodzenie;
- pracujesz na część etatu i nie masz w umowie zagwarantowanego co najmniej minimalnego wynagrodzenia, ale w danym miesiącu otrzymałeś wynagrodzenie z umowy o pracę w kwocie przynajmniej minimalnego wynagrodzenia (bo np. dostałeś nagrodę, premię).

Jako zleceniobiorca możesz w tej sytuacji przystąpić do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Wtedy będziesz objęty również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym.

PRZYKŁAD 2

Janina pracuje od 1 sierpnia 2019 r. w spółce Centryfuga na podstawie umowy o pracę (na pół etatu). Jej wynagrodzenie miesięczne wynosi 4666 zł. Janina wykonuje też od 1 lutego 2025 r. umowę zlecenia w firmie Tremolo (Janina nie wykonuje umowy na rzecz spółki Centryfuga). Ponieważ z umowy o pracę Janina osiąga w 2025 r. minimalne wynagrodzenie, to z umowy zlecenia w 2025 r. nie jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi. Może przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie – na swój wniosek, który zgłasza zleceniodawcy.

PRZYKŁAD 3

Jan pracuje na podstawie umowy o pracę w firmie Xenomorph od 1 września 2018 r. Jego miesięczne wynagrodzenie z tej umowy wynosi 5000 zł. Od 1 lutego 2025 r. Jan zawarł też umowę zlecenia z firmą Yolo. Umowa ta nie jest związana z pracą na rzecz firmy Xenomorph (na rzecz pracodawcy). Ponieważ Jan osiąga z umowy o pracę w 2025 r. przychód wyższy niż minimalne wynagrodzenie, to z umowy zlecenia w 2025 r. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Może jednak przystąpić do nich dobrowolnie – na swój wniosek, który zgłasza zleceniodawcy.

Dwie umowy zlecenia lub więcej

Jeżeli wykonujesz pracę tylko na podstawie umów zlecenia (czyli jesteś zleceniobiorcą), podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z każdej z tych umów, jeśli nie osiągniesz w danym miesiącu z przynajmniej jednej z nich przychodu w wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę. Jeśli osiągniesz taki przychód, wtedy kolejna umowa jest zwolniona ze składek na ubezpieczenia społeczne. Istotna jest kolejność zawarcia umów.

PRZYKŁAD 4

Weronika pracuje na podstawie umowy zlecenia w przedsiębiorstwie Xylophone od 1 stycznia 2019 r. Jej przychód w lutym 2025 r. wyniósł 1800 zł.
Dodatkowo od 1 lutego 2025 r. Weronika wykonuje drugą umowę zlecenia w firmie Ygielit. W lutym 2025 r. otrzymała z niej wynagrodzenie w wysokości 600 zł. Ponieważ z pierwszej umowy zlecenia Weronika osiągnęła w lutym 2025 r. przychód w wysokości 1800 zł (czyli niższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę), to z drugiej umowy zlecenia również podlegała w lutym obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu.

PRZYKŁAD 5

Halina wykonuje umowę zlecenia w firmie Xenia Yeti & Zenia od 1 stycznia 2025 r. Otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 4700 zł miesięcznie. Od 1 marca 2025 r. Halina pracuje też na podstawie drugiej umowy zlecenia z firmą AST. Z tej umowy osiąga przychód w wysokości 750 zł miesięcznie. Ponieważ z umowy zlecenia z firmą Xenia Yeti & Zenia Halina osiąga przychód 4700 zł miesięcznie (czyli wyższy niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2025 r.), to z drugiej umowy nie podlega w 2025 r. obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Może przystąpić do tych ubezpieczeń dobrowolnie – na swój wniosek, który zgłasza zleceniodawcy.

PRZYKŁAD 6

Barbara wykonuje umowę zlecenia zawartą z firmą Amadeos od 1 stycznia 2025 r. Następnie zawarła umowę zlecenia z firmą Butowen (5 stycznia 2025 r.), a także umowę zlecenia z firmą Chopon (20 stycznia 2025 r.).
Barbara uzyskała w styczniu 2025 r. przychód:

- z umowy z firmą Amadeos – 1500 zł,
- z umowy z firmą Butowen – 3300 zł,
- z umowy z firmą Chopon – 12 400 zł.

W styczniu 2025 r. Barbara podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z umów zlecenia zawartych z firmą Amadeos i Butowen. Łączny przychód z tych umów wyniósł więcej niż minimalne wynagrodzenie. Dlatego od kolejnej umowy zawartej z firmą Chopon składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie były dla Barbary obowiązkowe.

Prowadzenie działalności gospodarczej i umowa zlecenia

Zdarza się, że osoba, która prowadzi działalność gospodarczą, zawiera umowy zlecenia, których nie wykonuje w ramach tej działalności (przedmiot umowy nie pokrywa się z przedmiotem działalności). W takiej sytuacji, aby ustalić zasady opłacania składek, trzeba przede wszystkim sprawdzić, od jakiej podstawy wymiaru przedsiębiorca opłaca składki.

Gdy jako przedsiębiorca opłacasz składki na ubezpieczenia społeczne od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego

Podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (a także wypadkowemu) tylko z działalności, jeśli jednocześnie:

- prowadzisz pozarolniczą działalność i opłacasz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2025 r. – 5203,80 zł);
- wykonujesz umowę zlecenia (nie w ramach prowadzonej działalności), z której przychód (podstawa wymiaru) jest niższy od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego.

W tej sytuacji możesz przystąpić z umowy zlecenia dobrowolnie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

Jeśli podstawa składek zarówno z działalności, jak i z umowy zlecenia wynosi co najmniej 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, możesz zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych – na umowę zlecenia.

PRZYKŁAD 7

Marta prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Opłaca składki od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Od 1 stycznia 2025 r. Marta zawarła także umowę zlecenia z firmą Xylon i osiąga co miesiąc wynagrodzenie w wysokości 800 zł. Ponieważ przychód z umowy zlecenia (podstawa wymiaru) jest niższy od 60% przeciętnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 5203,80 zł), Marta obowiązkowo podlega ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z prowadzonej działalności gospodarczej. Z umowy zlecenia może przystąpić dobrowolnie do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

PRZYKŁAD 8

Katarzyna prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. Opłaca składki od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego (w 2025 r. – 5203,80 zł). Od 1 lutego 2025 r. podjęła też pracę na podstawie umowy zlecenia z firmą Ymielin i osiąga przychód w wysokości 5300 zł. Skoro kwota osiąganego w danym miesiącu przychodu z umowy zlecenia (podstawy wymiaru) wynosi co najmniej tyle, co 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, to Katarzyna może zmienić tytuł, z którego będzie obowiązkowo podlegała ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu) – na umowę zlecenia.

Gdy jako przedsiębiorca opłacasz preferencyjne składki albo korzystasz z małego ZUS+

Podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu z obu tytułów, jeśli spełniasz oba warunki:

- prowadzisz działalność gospodarczą i opłacasz składki od 30% minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 1399,80 zł) albo opłacasz mały ZUS+, czyli składki od podstawy ustalanej proporcjonalnie do dochodu uzyskanego w poprzednim roku, która nie osiągnie kwoty minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 1399,80 zł), tj. od podstawy niższej niż minimalne wynagrodzenie;
- wykonujesz jednocześnie umowę zlecenia (nie w ramach prowadzonej działalności).

Możesz opłacać składki z tylko jednego tytułu, jeśli spełniasz oba warunki:

- jako przedsiębiorca deklarujesz podstawę wymiaru składek w wysokości przynajmniej minimalnego wynagrodzenia albo składki z umowy zlecenia są opłacane od co najmniej minimalnego wynagrodzenia;
- taką działalność albo umowę zlecenia wybierzesz jako tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych.

Natomiast gdy łączna podstawa wymiaru składek z działalności gospodarczej i umowy zlecenia wynosi tyle, co minimalne wynagrodzenie, to od kolejnej umowy zlecenia nie musisz opłacać składek.

PRZYKŁAD 9

Kazimierz prowadzi działalność gospodarczą. Opłaca składki za każdy miesiąc od 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od 1 lutego 2024 r. Kazimierz podjął też pracę na podstawie umowy zlecenia w firmie Xyz i otrzymuje co miesiąc wynagrodzenie w wysokości 750 zł. Kazimierz podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu) z obu tytułów – działalności gospodarczej i umowy zlecenia.

PRZYKŁAD 10

Adam prowadzi działalność gospodarczą. Rozlicza składki za każdy miesiąc od 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę. Od 1 stycznia 2025 r. podjął też pracę na podstawie umowy zlecenia w firmie Yndiri i osiąga co miesiąc przychód w wysokości 4700 zł brutto. Ponieważ ten przychód jest wyższy niż minimalne wynagrodzenie za pracę (w 2025 r. – 4666 zł), Adam może wskazać, że chce podlegać w 2025 r. ubezpieczeniom społecznym z umowy zlecenia. Z działalności w 2025 r. nie będzie musiał obowiązkowo płacić składek na ubezpieczenia społeczne.

PRZYKŁAD 11

Eryk prowadzi działalność gospodarczą. Korzysta z małego ZUS+ i w 2025 r. opłaca składki od 1634,76 zł. Jednocześnie Eryk wykonuje dwie umowy zlecenia:

- z Ewą Nowak (od 1 lutego 2025 r.),
- z Eweliną Kowalską (od 10 lutego 2025 r.).

Przychód Eryka w każdym miesiącu z umowy zawartej z Ewą Nowak wynosi 3000 zł, a z Eweliną Kowalską – 2000 zł.

Eryk podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności (pierwszy tytuł do ubezpieczenia) oraz pierwszej umowy zlecenia (zawartej z Ewą Nowak), gdyż podstawa wymiaru składek z działalności jest niższa niż minimalne wynagrodzenie (w 2025 r. – 4666 zł). Łączna podstawa wymiaru składek z działalności gospodarczej i pierwszej umowy zlecenia wynosi więcej niż minimalne wynagrodzenie, dlatego nie trzeba opłacać składek na ubezpieczenia społeczne od kolejnej umowy zlecenia.

Ponieważ w lutym 2025 r. łączna podstawa wymiaru składek z umów zlecenia przekracza minimalne wynagrodzenie, Eryk może zmienić tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych – z działalności na obydwie umowy zlecenia.

Umowa zlecenia i prawo do emerytury lub renty

Jeśli emeryt lub rencista zawarł jedną umowę zlecenia, to podlega z niej obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Dobrowolnie może przystąpić do ubezpieczenia chorobowego. Gdyby zawarł więcej niż jedną umowę zlecenia, to od kolejnych umów ubezpieczenia społeczne będą obowiązkowe, dopóki łączna podstawa składek osiągnie minimalne wynagrodzenie (w 2025 r. – 4666 zł).

PRZYKŁAD 12

Agnieszka otrzymuje emeryturę. Od 1 lutego 2025 r. podjęła pracę na podstawie umowy zlecenia. Jest to jej jedyne źródło dorabiania do emerytury i przez to jedyny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych (emerytalnego, rentowych i wypadkowego).

PRZYKŁAD 13

Zygmunt jest na emeryturze. Pracuje również na podstawie umowy zlecenia w firmie Xulu i otrzymuje co miesiąc wynagrodzenie w wysokości 1500 zł. Od 1 lutego 2025 r. wykonuje też umowę zlecenia z firmą Adrasil i uzyskuje co miesiąc przychód w wysokości 700 zł. Ponieważ Zygmunt z pierwszej umowy zlecenia nie osiąga minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 4666 zł), to także z drugiej umowy zlecenia podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym oraz wypadkowemu.

Umowa o pracę i działalność gospodarcza

Jako osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę zawsze podlegasz obowiązkowo wszystkim ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu. Z prowadzonej jednocześnie działalności gospodarczej nie podlegasz obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu), jeśli jesteś w jednej z poniższych sytuacji:

- jesteś zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy;
- masz w umowie o pracę ustalone wynagrodzenie w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia (w 2025 r. – 4666 zł);
- nie masz w umowie zagwarantowanego minimalnego wynagrodzenia, ale otrzymasz w danym miesiącu wynagrodzenie z umowy o pracę w wysokości przynajmniej minimalnego wynagrodzenia (np. z nagrodą lub premią).

W takiej sytuacji jako przedsiębiorca możesz dobrowolnie przystąpić do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych. Jeśli do nich przystąpisz, będziesz objęty również obowiązkowym ubezpieczeniem wypadkowym.

PRZYKŁAD 14

Eugeniusz jest zatrudniony na podstawie umowy o pracę w firmie Xilut. Od 1 lutego 2025 r. prowadzi także działalność gospodarczą. Z umowy o pracę otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 4800 zł, czyli powyżej minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2025 r. Dlatego w 2025 r. nie podlega z działalności gospodarczej obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym.

ĆWICZENIE – ROZWIĄŻ ZADANIE

Zadanie 1

Anna prowadzi od 1 kwietnia 2025 r. działalność gospodarczą – internetowy sklep z produktami ekologicznymi. Od 1 kwietnia korzysta z ulgi na start. W maju Anna uległa wypadkowi przy pracy i jest niezdolna do pracy. Na jakie świadczenia może liczyć Anna?

Odpowiedź:
Anna, gdy korzysta z ulgi na start, nie jest objęta ubezpieczeniami społecznymi. Dlatego mimo że jest niezdolna do pracy, nie otrzyma świadczeń z ubezpieczenia wypadkowego.

Zadanie 2

Piotr prowadzi restaurację. Zatrudnia Adama, który jest studentem i ma 23 lata, na podstawie umowy zlecenia. Wymień, jakie składki musi płacić Piotr od umowy zlecenia z Adamem.

Odpowiedź:
Piotr nie opłaca od umowy zlecenia z Adamem (studentem, który nie ukończył 26 lat) żadnych składek.

Zadanie 3

Andrzej prowadzi działalność gospodarczą – bar (jest to jego jedyna działalność zarobkowa). Zatrudnia na podstawie umowy o pracę jednego pracownika – Katarzynę. Andrzej opłaca za siebie preferencyjne składki (bez składki chorobowej). Wymień, jakie ubezpieczenia są obowiązkowe dla Andrzeja jako przedsiębiorcy, a jakie – dla Katarzyny. Na jakie świadczenia z ubezpieczenia chorobowego mogą oni liczyć w razie choroby i dlaczego?

Odpowiedź:
Dla Andrzeja, który prowadzi działalność gospodarczą, obowiązkowe są ubezpieczenia:
- emerytalne,
- rentowe,
- wypadkowe,
- zdrowotne.

Katarzyna podlega obowiązkowo:
- wszystkim ubezpieczeniom społecznym (emerytalnemu, rentowym, chorobowemu, wypadkowemu),
- ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Katarzyna podlega ubezpieczeniu chorobowemu i dlatego – w razie niezdolności do pracy z powodu choroby – może otrzymać następujące świadczenia: zasiłek chorobowy, a w razie dalszej niezdolności do pracy – świadczenie rehabilitacyjne.

Przedsiębiorca Andrzej nie otrzyma w razie choroby świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, bo nie przystąpił do tego ubezpieczenia (dla osoby, która prowadzi działalność gospodarczą, ubezpieczenie chorobowe jest dobrowolne).

Zadanie 4

Maria prowadzi działalność gospodarczą – sklep z zabawkami dla dzieci. Korzystała przez 6 miesięcy z ulgi na start. Teraz opłaca składki na ubezpieczenia społeczne (w tym na ubezpieczenie chorobowe) od 30% minimalnego wynagrodzenia. Maria jest w ciąży. Czy będzie mogła skorzystać z zasiłku macierzyńskiego, gdy urodzi dziecko? Od jakiej kwoty ZUS będzie obliczał zasiłek?

Odpowiedź:
Maria będzie mogła skorzystać z zasiłku macierzyńskiego, ponieważ podlega ubezpieczeniu chorobowemu. Prawo do tego zasiłku nie zależy od okresu ubezpieczenia chorobowego – od tzw. okresu wyczekiwania.

Decyzja o skorzystaniu z preferencyjnych składek ma wpływ na wysokość świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Skoro Maria opłaca składki na ubezpieczenia społeczne od 30% minimalnego wynagrodzenia, to od tej kwoty ZUS obliczy jej zasiłek macierzyński.